

**Kadernota Vrijwilligersbeleid
Gemeente Heerhugowaard**

Inhoudsopgave

Beleidssamenvatting	3
1. Leeswijzer	5
2. Stand van zaken	6
3. Evaluatie beleidsnota 2008-2011	7
4. Wat gebeurt er om ons heen	13
5. Uitvoeringsprogramma	17
6. Wat kost het	22
7. Wat levert het op	23
Bijlage 1. Basisfuncties vrijwilligerswerk (Movisie)	25
Bijlage 2. De betekenis van nabijheid	26

Beleidsamenvatting

Nu de overheid zich steeds meer op haar kerntaken terugtrekt komt er meer verantwoordelijkheid bij de burger zelf te liggen. Het is in het belang van de overheid om de voorwaarden voor het nemen van die verantwoordelijkheid optimaal te houden. Hiervoor is goed vrijwilligerswerkbeleid nodig.

Succesvol vrijwilligerswerkbeleid wordt uitgedrukt in een zogenaamde participatiescore. In het collegeprogramma geeft de gemeente Heerhugowaard aan tenminste een score van 36% te willen behalen. In 2011 scoort Heerhugowaard zelfs al hoger: 38%. De doelen uit het vorige beleidsnota lijken daarmee behaald. Voor het nieuwe beleidsnota is het dan ook zaak de behaalde successen vast te houden en de aanbevelingen uit de evaluatie in 2010 over te nemen. Verder wordt het huidige beleid aangepast op de laatste wensen en behoeften van vrijwilligers, worden nieuwe trends en inzichten in het beleid meegenomen en willen we breder kijken dan alleen de inzet van vrijwilligersorganisaties: ook de vrijwillige inzet van burgers onderling komt aan de orde.

In de evaluatie van 2010 werden de volgende aanbevelingen gedaan: Vrijwilligerswerkbeleid raakt ook het werk van andere gemeentelijke afdelingen, stem dit op elkaar af. Zorg ervoor dat vrijwilligersorganisaties kunnen leren van elkaars successen. Continueer de huidige ondersteuning. Verbeter de promotie van het vrijwilligerswerk en borg de successen.

Verder bleek uit de wijkmonitor dat in de sport weliswaar veel vrijwilligers actief zijn, maar dat ook bij de sector zorg en onderwijs veel vrijwilligers betrokken zijn. Sport kent een eigen ondersteuning via Sportservice, Kern8 levert ondersteuning aan het brede spectrum van vrijwilligerswerk. Goede afstemming van de werkzaamheden van beiden is een aandachtspunt.

Naast deze plaatselijke ontwikkelingen vinden er ook politieke, economische, maatschappelijke en andere trends plaats die het vrijwilligerswerk in meer of mindere mate raken. Het is van belang bewust te zijn van deze ontwikkelingen, maar er voor te waken dat er geen versnippering van beleid plaatsvindt. Uit de verschillende trends wordt duidelijk dat er onderscheid gemaakt kan worden tussen het georganiseerde vrijwilligerswerk en de vrijwillige inzet van burgers onderling. In de vorige beleidsnota lag de nadruk op dit georganiseerde vrijwilligerswerk, in deze nota komt ook de vrijwillige inzet aan bod. Dit is nodig omdat de overheid wil dat burgers meer omkijken naar de buurt en naar elkaar.

Een andere conclusie is dat vrijwilligerswerkbeleid ook het werk van andere afdelingen van de gemeente raakt, dan WOC alleen. Zo is Maatschappelijke Stages een onderdeel van vrijwilligerswerkbeleid. Ook bij het werken in de publieke ruimte zijn steeds vaker vrijwilligers betrokken.

In het uitvoeringsprogramma wordt daarom op drie speerpunten ingezet:

1. Ondersteunen van gemeentelijk beleid
2. Ondersteunen van vrijwilligersorganisaties
3. Omkijken naar elkaar en de buurt.

Bij de eerste gaat het om interne afstemming, het vergroten van de mogelijkheden voor werkervaringsplekken en de rol van vrijwilligers bij de kanteling en de transitie in de AWBZ en de Jeugdzorg.

Bij de tweede gaat het om het doorontwikkelen van de samenwerking tussen Verenigingswinkel, Sportservice en de Waaier, het borgen van de behaalde resultaten, het vergroten van de mogelijkheden voor Maatschappelijke Stages bij vrijwilligersorganisaties, beter aansluiten van

vrijwilligerswerk op de behoefte van jongeren en het blijvend waarderen van het vrijwilligerswerk door de gemeente.

Bij de derde gaat het om het bevorderen van wijkparticipatie en het verkennen van de ondersteuningsbehoefte voor onderlinge hulp.

Voor alle drie speerpunten zijn prestatie-indicatoren aangegeven, op basis waarvan een financiële raming van de kosten wordt gevraagd. Deze notitie is daarmee kaderstellend, maar geen bestek. Wanneer de notitie wordt uitgevoerd is de verwachting dat eind 2015 de volgende resultaten zijn bereikt:

1. Optimale afstemming tussen Vrijwilligerswerkbeleid, Transitie AWBZ, Jeugdzorg, Wet Werken naar Vermogen, Maatschappelijke Stages en Wijkgericht Werken.
2. Tenminste behouden van de huidige participatiescore van 36%.
3. Een hoger percentage inwoners dat actief is als bestuurder, uitvoerder of organisator van vrijwillige activiteiten.
4. Een stijgend percentage inwoners dat vindt dat de gemeente het vrijwilligerswerk voldoende waardeert en dat zich medeverantwoordelijk voelt voor wat er in de wijk gebeurt.
5. Een hoger percentage inwoners dat vindt dat de samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties is verbeterd.

1. Leeswijzer

Voor u ligt de kadernota Vrijwilligersbeleid Heerhugowaard. Hierin wordt uiteen gezet wat de stand van zaken is rondom het vrijwilligersbeleid in Heerhugowaard eind 2011 en geeft aan welke middelen de gemeente Heerhugowaard de komende jaren wil inzetten en wat zij wil bereiken.

Eerst geeft het stuk de stand van zaken aan en wat de belangrijkste resultaten zijn van het vorige beleidsnota. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van het VWS-model: basisfuncties van het vrijwilligerswerk.

Daarna wordt ingegaan op de beleving van het beleid door de vrijwilligers in de gemeente. Door een interactieve werkwijze zijn we er in geslaagd om hiervan een goed beeld te krijgen. Zonder de inzet van de Verenigingwinkel zou dit niet zijn gelukt. In twee zeer druk bezochte bijeenkomsten gaven in totaal meer dan 250 vrijwilligers en professionals aan wat zij belangrijk vinden voor het vrijwilligerswerk in Heerhugowaard. In het stuk zult u dan ook regelmatig foto's en uitspraken tegenkomen van Heerhugowaardse vrijwilligers. Het gaat hierbij om vrijwilligers uit de sport, zorg, onderwijs en nog veel meer mensen die zich belangeloos inzetten voor de gemeenschap. De uitspraken van de vrijwilligers worden in aparte kaders aangegeven, zodat de beleidstekst als geheel zichtbaar blijft.

Na deze couleur locale komen alle ontwikkelingen aan bod die invloed hebben op dit beleidsterrein. Hier wordt duidelijk dat vrijwilligersbeleid een zeer breed terrein beslaat en dat er daardoor belangrijke raakvlakken zijn met het werk van andere afdelingen binnen het gemeentehuis. In de volgende paragraaf wordt daarom ingegaan op het belang van afstemming en prioritering. Er zullen drie speerpunten van beleid worden aangegeven voor de toekomst.

Tenslotte worden deze drie speerpunten uitgewerkt in een uitvoeringsplan, zodat ook financiële consequenties duidelijk worden. Hierbij wordt weer gebruik gemaakt van het VWS-model: basisfuncties van het vrijwilligerswerk, zodat goed duidelijk wordt waarin het nieuwe plan voort bouwt op en verschilt van het oude plan.

De kadernota vrijwilligersbeleid is tot stand gekomen door de inbreng en adviezen van Kern8, de Verenigingwinkel, Sportservice en talloze vrijwilligers en hun organisaties.

Fred Feenstra

CMO Flevoland, januari 2012

2. Stand van zaken

De overheid trekt zich steeds verder terug op haar kerntaken. Bij de invoering van de WMO krijgt de gemeente een centrale taak. Dit gebeurt ook bij het delegeren van ander sociaal beleid zoals: Wet Werken naar Vermogen en de transities AWBZ en Jeugdzorg. Met deze taken en verantwoordelijkheden komen niet de middelen mee om dit op het oude niveau uit te voeren. Er moet meer gebeuren, met minder middelen.

Om dit mogelijk te maken is het van groot belang dat burgers zelf meer eigen verantwoordelijkheid nemen, de zogenaamde kanteling. Ook dit is in de beleidsstukken goed zichtbaar. Termen als eigen initiatief, eigen verantwoordelijkheid, eigen kracht en vrijwillige inzet worden steeds vaker genoemd. De overheid doet een groter beroep op de burger om de uitdagingen voor de toekomst zelf op te lossen.

Een goed vrijwilligerswerkbeleid is hierbij onontbeerlijk. De oude beleidsnota: Gedragen Ambitie, Gedegen Toekomst, loopt tot eind 2011. Voor de komende periode is een nieuwe kadernota vrijwilligersbeleid nodig. De ambities voor dit nieuwe plan zijn in het kort samen te vatten:

1. Behoud de gunstige participatiescore van 36% zoals benoemd in de raadsbegroting 2012.
2. Voer de aanbevelingen uit die genoemd zijn in de tussentijdse evaluatie van het huidige beleidsnota.
3. Verwerk de wensen en behoeften van de vrijwilligers in Heerhugowaard.
4. Stem het nieuwe beleid af op de laatste inzichten en ontwikkelingen.
5. Kijk niet alleen naar de inzet van vrijwilligersorganisaties, maar ook naar die van burgers onderling.

In dit beleidsnota wordt uiteengezet hoe deze vijf ambities te verwezenlijken zijn.

Afbeelding 1: Burgemeester Ter Heegde aan het woord op de vrijwilligersavond van 7 december 2011

3. Evaluatie Beleidsnota 2008-2011

3.1 Beleidskader

Sinds 2007 is de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning ingevoerd. Deze wet beoogt een omslag in het maatschappelijk verkeer te bewerkstelligen. De gemeente Heerhugowaard geeft uiting aan deze ambitie onder meer in het programma "Meedoen is Winnen".

3.2 Vijf basisfuncties

Een belangrijke rol in dit programma is weggelegd voor vrijwilligers. In het gemeentelijk vrijwilligersbeleid 2008-2011: "Gedragen ambitie, gedegen toekomst", is een vertaling van de gemeentelijke ambities gemaakt. Hier is uitgebreid ingegaan op de activiteiten, voorwaarden en afspraken die nodig zijn om uitvoering aan die ambities te geven. Dit beleid is inmiddels afgerond en een tussentijdse evaluatie heeft plaatsgevonden in 2010. Bij deze evaluatie is gekeken naar de vijf basisfuncties waarlangs het ministerie van VWS het vrijwilligerswerkbeleid beoordeelt. Heerhugowaard scoorde daarbij goed op de eerste drie basisfuncties. De functies vier en vijf zijn in 2010 en 2011 opgepakt. Hiervoor is extra budget vrijgemaakt. Een overzicht van de aandachtspunten staat hieronder. In de bijlage is een korte uitleg opgenomen over de vijf basisfuncties.

Nr	Basisfunctie	Betekenis	Aandachtspunten
1	Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen	Het omzetten in beleid van maatschappelijke ontwikkelingen die het vrijwilligerswerk raken.	Let hier ook op ontwikkelingen die andere afdelingen van de gemeente raken, zoals Sociale Zaken
2	Verbinden en makelen	Breng vrijwilligersorganisaties bij elkaar die wat aan elkaar kunnen hebben.	Investeer in het verbeteren van de verbindingen tussen vrijwilligersorganisaties
3	Versterken	Ondersteun vrijwilligers en hun organisaties	De ondersteuningsstructuur (Verenigingswinkel en de Waaier) is pas sinds kort actief.
4	Verbreiden	Promoot het vrijwilligerswerk en verleid mensen om zich meer in te zetten.	De promotie en waardering mogen steviger en concreter. Hiermee is een begin gemaakt in 2011 (EJVW)
5	Verankeren	Zorg dat opgedane kennis wordt opgeslagen, en dat beproefde werkwijzen op meer plekken worden toegepast.	De Verenigingswinkel heeft hiermee in 2011 een goed begin gemaakt dat verder uitgebouwd kan worden.

3.3 Draagvlak

De afgelopen beleidsperiode kenmerkte zich verder door een nadruk op het creëren van draagvlak bij vrijwilligersorganisaties. Het vrijwilligersplatform speelde hierbij de eerste jaren een belangrijke rol, maar dat heeft zichzelf in 2009 opgeheven na de komst van de verenigingswinkel. Gaandeweg werd duidelijk dat toch een nieuwe structuur nodig was. Een aanzet hiervoor is eind 2011 gegeven door de oprichting van een vrijwilligersadviesraad. In 2012 komt een vervolg hierop.

3.4 Beleidstrends uit de vorige notitie

In de vorige notitie zijn acht beleidstrends benoemd. Hieronder wordt een korte terugblik gegeven op de voorbije nota.

Nr	Speerpunt	
1	Wet Maatschappelijke Ondersteuning vraagt extra aandacht.	Er is een beleid op hoofdlijnen dat duidelijke kaders geeft aan de inzet van vrijwilligersorganisaties op dit gebied. Er is wel een risico dat de WMO het vrijwilligerswerkbeleid domineert, ten koste van ander vrijwilligerswerk.
2	Samenleving als geheel stelt hogere eisen.	Grotere organisaties in de sport en de zorg voldoen meer en meer aan de eisen. Kleinere organisaties blijven hier soms achter. Door uitwisseling van kennis leren de kleinere organisaties van de grotere.
3	Gebrek aan veranderingsvermogen bij vrijwilligersorganisaties.	Veranderende eisen van vrijwilligers maken het moeilijk om nieuwe mensen te werven. Hier presteren grotere organisaties beter. Zij zijn in staat om taken beter te verdelen over functies en personen. Bij kleinere organisaties komt al het werk bij een kleine groep mensen terecht. Dit staat veranderingen soms in de weg.
4	Onvoldoende doorstroming binnen besturen.	De ondersteuning van kleinere besturen door bijvoorbeeld de verenigingswinkel heeft nog niet direct geleid tot betere doorstroming onder de kleinere besturen. Hierbij spelen persoonlijke factoren vaak een rol.
5	Het blijkt een probleem om jongeren te werven voor vrijwilligerswerk.	Sommige sportorganisaties hebben beleid ontwikkeld waarbij ook jongeren actief worden ingezet in het verenigingswerk. Jongeren kiezen vaak voor hun eigen organisatievormen, in plaats van de bestaande structuren. Bij het werken met maatschappelijke stages wordt hier nadrukkelijk rekening mee gehouden (zie bijvoorbeeld Komplex en TAS).

6	Maatschappelijke stages.	Professionele organisaties gaan steeds beter om met de organisatie van maatschappelijke stageplekken. Het ontbreken van begeleiding bij veel vrijwilligersorganisaties vormt ook hier een aandachtspunt
7	Maatschappelijk betrokken ondernemen	Dit is de afgelopen twee jaar opgepakt door Stichting de Waaier en door de Verenigingswinkel
8	Grotere betekenis voor PR en communicatie.	Gemeente Heerhugowaard en de Verenigingswinkel hebben vooral de afgelopen twee jaar meer aandacht besteed aan PR en communicatie.

Wat vinden vrijwilligers belangrijk?

- Waardering van het vrijwilligerswerk d.m.v. bijeenkomst of attentie
 - Cursus EHBO
 - Cursus AED
 - Centraal aanspreekpunt voor hun werkzaamheden (Vrijwilligerscoördinator)
 - Ondersteuning in PR, bekendheid binnen de gemeente genereren.
- (korte opsomming van genoemde wensen op de vrijwilligersbijeenkomst 7-12-11)*

3.5 Benchmark SGBO

In 2009 heeft het SGBO een benchmark uitgevoerd naar de participatie van vrijwilligers in gemeenten in Nederland. Bij die benchmark scoorde Heerhugowaard 36%. Twee jaar later is die score zelfs opgelopen naar 38%. Heerhugowaard haalt dit resultaat met een relatief laag budget van € 40.000 per jaar. Dat is minder dan 1 euro per inwoner per jaar.

Afbeelding 2: Uitreiking Passie Award, september 2011 (Heerhugowaards Nieuwsblad)

3.6 Vrijwilligerswerk en leefbaarheid

Uit de wijkmonitor van 2011 blijkt verder dat vier vijfde van de bevolking zich verantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid van de wijk, dat meer dan de helft daar een bijdrage aan wil leveren, en dat drie op de tien mensen daar ook wel een handje voor wil uitsteken. Dat is een mooi uitgangspunt voor de toekomst.

Wat zijn de redenen om aan vrijwilligerswerk te doen?

- Het is leuk om te doen
 - Je kunt wat betekenen voor je zelf en anderen
 - Het geeft voldoening
 - Je zit niet meer alleen thuis
 - Je hebt afleiding
 - Je hebt weer een doel
- (korte opsomming van genoemde redenen op de vrijwilligersbijeenkomst 7-12-11)*

3.7 Wat voor soort werk doen vrijwilligers

Naast een actieve inzet voor de woon- en leefomgeving zijn vrijwilligers ook op andere terreinen actief. De onderstaande grafiek is bewerkt overgenomen uit de leefbaarheidsmonitor 2011.

Uit bovenstaand overzicht blijkt duidelijk dat veel vrijwilligers actief zijn in de sport (26%), maar er zijn zelfs nog meer vrijwilligers actief in zorggerelateerd vrijwilligerswerk (donkeroranje, samen 33%). Ook het overig vrijwilligerswerk scoort hoog. Denk hierbij aan de meest uiteenlopende vormen van vrijwillige inzet, zoals het bezoeken van gevangenen, de voedselbank, de vrijwillige brandweer en de volkstuinvereniging. Daarnaast geeft deze grafiek ook alleen die zaken weer die ondervraagden zelf als vrijwilligerswerk aanmerken, zoals: Gewoon naar elkaar en de buurt omkijken, een boodschapje doen voor je zieke vriendin, het stoepje van je oude buurman vegen en op de kinderen van je burens passeren. In het vervolg van deze nota wordt het belang van deze vormen van onderlinge hulp voor het vrijwilligerswerkbeleid in Heerhugowaard nader toegelicht.

3.8 De bijzondere positie van sport

Anders dan de sectoren zorg en onderwijs is sport een sector die voor het overgrote deel draait op de inzet van vrijwilligers. Dat was vroeger zo, dat is nu zo, en dat zal altijd zo blijven. Vrijwilligers in de sport laten zien dat burgers veel samen kunnen bereiken zonder al te veel overheidsbemoediging. Het bindende aspect van een gezamenlijk sportief doel en een sterke ontmoetingsfunctie zijn hierbij doorslaggevend. Toch zijn hier ook aandachtspunten. De borging van succesvolle werkwijzen kan nog verbeterd worden. De samenwerking tussen Kern8, de Waaier en Sportservice kan nog versterkt worden.

3.9 Welke plek heeft mantelzorg

Het vrijwilligerswerk beslaat de prestatievelen 1 en 4 van de WMO. In prestatieveld 4 wordt ook mantelzorg genoemd. De gemeente Heerhugowaard kiest voor een specifiek mantelzorgbeleid vanwege het veelal verplichtende karakter van mantelzorg. Het opnemen van mantelzorg in een notitie voor vrijwillige inzet zou de inzet en positie van mantelzorg daarom ook geen recht doen.

Afbeelding 3: Kern8 verzamelt ervaringen van vrijwilligers, december 2011

4. Wat gebeurt er om ons heen

4.1 Nieuw beleid

Bij het bepalen van het vrijwilligerswerkbeleid speelt de gemeente een belangrijke rol, zeker waar het gaat om het vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn breder dan alleen ontwikkelingen in het welzijnsveld. Het gaat ook om beleid van andere ministeries, zoals sociale zaken en trends in de samenleving die van invloed kunnen zijn op de bereidheid tot vrijwillige inzet. Belangrijke beleidsrichtingen hierbij zijn de kanteling en de vermaatschappelijking van de zorg. Voor beiden geldt dat de overheid het sociaal domein teruggeeft aan de burger.

Op de volgende pagina's geven wij in het kort een aantal trends weer, zonder compleet of uitputtend te willen zijn. Sommige trends hebben vooral effect op het georganiseerde vrijwilligerswerk. Deze ontwikkelingen hebben een onderstreepte markering in de tabel gekregen. Andere ontwikkelingen hebben meer invloed op de vrijwillige inzet van burgers onder elkaar. Deze zijn met een *curstieve* markering aangegeven. Het verschil tussen beide soorten trends is van belang omdat het vrijwilligerswerkbeleid van de toekomst zich niet alleen moet richten op het georganiseerde vrijwilligerswerk, maar ook meer en meer op het bevorderen van vrijwillige ondersteuning van burgers onder elkaar, het omkijken naar elkaar en de buurt. Hiervoor is een andere aanpak nodig dan voor de versterking van het georganiseerd vrijwilligerswerk.

4.2 Nieuwe trends

Naast de acht trends die in de vorige nota zijn benoemd zijn er ook trends bijgekomen. In dit hoofdstuk zal een aantal trends benoemd worden en toch zullen er nog trends worden overgeslagen. In deze notitie laten we eerst de volle breedte van het beleidsterrein zien, om daarna verbindingen tussen trends aan te brengen en zo de beleidsspeerpunten tot een drietal te kunnen beperken.

Afbeelding 4: Jonge Hockey vrijwilligers trainen de pupillen

4.3 Trends, een schematisch overzicht

Politiek

Wet Werk naar Vermogen

Vrijwilligerswerk wordt onderdeel van de arbeidstoeleiding. Vrijwilligersorganisaties kunnen als werkplek worden gebruikt voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Vermaatschappelijking van de zorg

De inzet van de burger bij het *leveren van zorg* wordt belangrijker. Het claimgedrag van burgers wordt hierbij ontmoedigd. De overgang van de AWBZ van rijk naar gemeente is hiervan een voorbeeld.

Jeugdzorg

In de nieuwe beleidstukken van het ministerie is de pedagogische civil society in opkomst: "It takes a village to raise a child". Welke rol moet het vrijwilligerswerkbeleid hier in spelen en wat kunnen vrijwilligersorganisaties betekenen?

Transitie AWBZ

Betaalde dagopvang en dagbesteding is niet meer voor iedereen weggelegd. Welke rol kunnen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties hierbij spelen?

Toeslag kinderopvang

De toeslag voor betaalde kinderopvang wordt aan strengere regels gebonden. Dit kan leiden tot een toename in *vrijwillige kinderopvang*

Toekomst verzorgingstaat

Zorg is niet alleen een taak van de overheid. Burgers moeten weer voor zich zelf zorgen en voor elkaar. Dit vergt meer *vrijwillige inzet*

Agenda 22

Sinds de Verenigde Naties haar agenda 22 heeft geformuleerd is er steeds meer aandacht voor een inclusieve samenleving waar alle mensen ongeacht hun beperking aan mee kunnen doen. Er is aparte aandacht nodig voor de positie van de *vrijwilliger* met een beperking.

Economisch

Crisis

Wanneer de crisis leidt tot grotere werkloosheid groeit het *vrijwilligerspotentieel*, ook de behoefte aan vrijwilligerswerk als alternatieve tijdsbesteding kan dan toenemen.

Werkervaringsplekken in de sport

Sportverenigingen kunnen een rol vervullen bij het aanbieden van *werkervaringsplekken*. Dit kan hen wat opleveren, maar vergt ook investeringen in beleid en begeleiding.

Bezuinigingen

De huidige bezuinigingen treffen ook vrijwilligersorganisaties. Sommigen ervaren dit als een gebrek aan waardering en blijven hangen in een afhankelijke rol.

Duurzaamheid

Dit wordt niet alleen bij de overheid en bedrijven een steeds belangrijker onderwerp. Er zijn ook steeds meer vrijwilligersinitiatieven die zich op dit terrein bezighouden.

4.3 Trends, een schematisch overzicht, vervolg

Sociaal en Maatschappelijk

Maatschappelijke Stages

Deze worden steeds gewoner gevonden, maar om dit vast te houden is blijvende aandacht nodig. Er is extra aandacht nodig voor stageplekken bij vrijwilligersorganisaties.

Occupy en de Arabische lente

Deze maatschappelijke bewegingen lijken een voorbode van een nieuw maatschappelijk gevoel, waarbij ruimte gevraagd wordt voor eigen zeggenschap en andere waarden dan alleen economische. Dit kan positief zijn voor de bereidheid tot *vrijwillige inzet*.

Eropaf

Het welzijnswerk bezint zich op haar toekomst. Welzijnswerkers moeten niet afwachten tot vrijwilligers zich bij hen melden maar ze moeten in de wijk en buurten te vinden zijn, en daar vrijwilligerswerk stimuleren.

Vrijwilligers stellen eisen

De tijd waarin vrijwilligers zich aanpasten aan de organisatie waar zij bij werkten is voorbij. Vrijwilligers stellen hun eigen voorwaarden en kiezen voor korte klussen waarbij ze worden ingezet op hun eigen competenties.

Eigen Kracht

Het welzijnswerk leert meer en meer uit te gaan van *de kracht van mensen*, in plaats van zich te richten op problemen. Niet alleen sterke mensen kunnen anderen helpen, ook kwetsbare mensen kunnen elkaar ondersteuning bieden.

Overig

Stadsbeheer

Om *burgers* daadwerkelijk te betrekken bij hun woon- en leefomgeving is de stadsschaal niet geschikt. De gemeentelijke organisatie schakelt tussen stads-wijk-buurtstraat en blokniveau, waar nodig.

Vergrijzing

Wanneer verenigingen er niet in slagen om jongeren te betrekken bij hun bestuur en beleid zullen hun besturen vergrijzen. Het is belangrijk om te leren van organisaties die het wel is gelukt deze slag te maken.

Social Media

Nieuwe technologieën maken het mogelijk om veel sneller en vaker met elkaar te communiceren. Er is een groot verschil in gebruik van deze media tussen doelgroepen. Het werven van *vrijwilligers* vraagt om een multimedia aanpak.

Toenemend opleidingsniveau

Ook in vrijwilligersorganisaties is steeds meer hoog opgeleid kader te vinden. Grote vrijwilligersorganisaties worden steeds professioneler geleid. Kleinere organisaties kunnen daar van leren.

Leefbaarheid

Om de buurt leefbaar te houden is aandacht van bewoners nodig voor hun omgeving. Diverse vrijwilligersorganisaties houden zich hiermee bezig. Maar er gebeurt ook veel zonder dat we dat meteen *als vrijwillige inzet* zouden benoemen.

Betrekken jongeren

De koppeling tussen bestaand vrijwilligerswerk en jongeren is niet vanzelfsprekend. Jongeren kiezen voor *eigen organisatievormen en eigen interesses*, vrijwilligersorganisaties vinden het moeilijk om de taal van jongeren te spreken.

4.4 Drie speerpunten

Uit bovenstaande opsomming wordt duidelijk dat vrijwilligerswerkbeleid plaatsvindt in het midden van de samenleving en niet ergens aan de rand ervan. Daarom is het belangrijk de komende jaren het vrijwilligerswerkbeleid een centrale rol te geven in het gemeentelijk beleid. Wanneer de voorwaarden voor vrijwilligerswerk in Heerhugowaard op orde zijn, dan wordt het ook eenvoudiger om werkervaringsplekken of stageplekken te scheppen bij vrijwilligersorganisaties. Ook wordt het eenvoudiger mensen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid om meer naar elkaar om te zien. Daarmee kan de gemeente beter uitvoering geven aan de WMO, AWBZ en Werk naar Vermogen. Ook ontstaan er mogelijk meer kansen om te werken aan duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hiermee wordt het eerste speerpunt van beleid duidelijk: Vrijwilligerswerkbeleid als ondersteunend beleid voor ander gemeentelijk beleid.

De volgende twee speerpunten zijn al eerder in de tekst aangegeven. Aan de ene kant gaat het om het verbeteren van de voorwaarden voor het georganiseerd vrijwilligerswerk. Het gaat hierbij om het continueren van het huidige beleid. Aan de andere kant gaat het om het bevorderen van het ongebonden vrijwilligerswerk in de wijk. Hieronder worden de drie speerpunten van beleid nog eens kort uitgewerkt.

Gemeentelijk beleid ondersteunen

- Vergroten van de mogelijkheden voor werkervaringsplekken (Wet Werken naar Vermogen)
- Transitie AWBZ en Jeugdzorg
- Kanteling

Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties

- Optimalisering van de huidige activiteiten Verenigingswinkel, Sportservice en de Waaier
- Betere aansluiting van vrijwilligersondersteuning op behoefte van jongeren
- Vergroten van mogelijkheden voor maatschappelijke stages bij vrijwilligersorganisaties
- Extra aandacht voor het borgen van bereikte resultaten
- Blijvende aandacht voor waardering van het vrijwilligerswerk door de gemeente

Omkijken naar elkaar en de buurt

- bevorderen bewonersparticipatie bij wijkgericht werken
- Verkennen van de ondersteuningsbehoefte voor onderlinge hulp

5. Uitvoeringsprogramma 2012-2013

5.1 Gemeentelijk beleid ondersteunen

- Vergroten van de mogelijkheden voor werkervaringsplekken
- Transitie AWBZ en Jeugdzorg
- Kanteling

De gemeente Heerhugowaard geeft de komende beleidsperiode invulling aan de Kanteling. Burgers worden meer gewezen op hun eigen rol bij het vormgeven van zorg en welzijn. Van iedereen wordt een maatschappelijke bijdrage verwacht. Dit gaat niet vanzelf. Ondersteuning en stimulering zijn hierbij noodzakelijk.

Van belang is de aandacht voor het randgebied mantelzorg- vrijwilligers werk, zeker in de ouderenzorg. In de wederopbouw van na WO-II zeiden veel ouders dankbaar te zijn voor het feit dat ze ouder wordend hun kinderen niet tot last zouden zijn. Door veranderde regelgeving en bekostiging kan er wel eens (te) veel meer op de schouders van partner en kinderen komen. Ongewenst neveneffect kan zijn dat ouderen zich bezwaard gaan voelen ten aanzien van hun kinderen, hen niet tot last zijn en zich terugtrekken. Alertheid en ingrijpen bij deze negatieve spiraal is noodzakelijk.

Ook krijgt de ondersteuning van vrijwilligers een rol bij de uitvoering van de Wet Werken naar Vermogen. Het gaat hierbij om het ontwikkelen van nieuwe plekken, het matchen van deelnemers en organisaties en de trajectbegeleiding.

Binnen het gemeentelijk apparaat wordt continue afstemming nagestreefd tussen de beleidsonderdelen Vrijwilligerswerkbeleid, Werken naar Vermogen en Maatschappelijke Stages. Maar Vrijwilligerswerkbeleid houdt bij die onderdelen niet op, ook met andere maatschappelijke beleidsvelden is afstemming van belang.

5.2 Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties

- Optimalisering van de huidige activiteiten Verenigingswinkel , Sportservice en de Waaier
- Extra aandacht voor het borgen van bereikte resultaten
- Vergroten van mogelijkheden voor Maatschappelijke stages bij vrijwilligersorganisaties
- Betere aansluiting van vrijwilligersondersteuning op behoefte van jongeren
- Blijvende aandacht voor waardering van het vrijwilligerswerk door de gemeente

In de afgelopen beleidsperiode zijn een aantal successen behaald. In deze paragraaf worden die successen genoemd en worden zij de komende jaren geborgd en verder ontwikkeld. Extra aandacht gaat uit naar bewezen succesvolle praktijken. Deze worden nadrukkelijk in de publiciteit gebracht. Verder is er nadrukkelijk aandacht voor het doorontwikkelen van de samenwerking tussen de Verenigingswinkel, de Waaier en Sportservice. Jaarlijks vindt een evaluatie plaats van deze samenwerking en wordt een gezamenlijk plan van aanpak geschreven voor de inzet in het volgende jaar. Jaarlijks maakt de Verenigingswinkel een scholingsplan waarbij enkele bewezen successen aan andere organisaties worden overgebracht.

Het huidige budget biedt de mogelijkheid om de behaalde successen te behouden en het digitale loket van de verenigingswinkel in stand te houden. Er is echter uitzicht op meer. Met een uitbreiding van het budget kan ook vis a vis advies gegeven worden en kunnen we vrijwilligersorganisaties meer van elkaar laten leren. Hiermee creëren we een robuuste ondersteuningsstructuur die onze gemeente in staat stelt om bij de komende beleidsuitdagingen beter gebruik te maken van de vrijwillige inzet van onze burgers. Gezien de bezuinigingen en andere financiële uitdagingen van dit moment is investeren in vrijwilligersbeleid een goede keuze. Alleen door meer inzet van vrijwilligers in het publiek domein kunnen we met minder middelen meer bereiken.

Een uitbreiding van taken voor de Verenigingswinkel is daarvoor nodig. Er kan dan meer van andere succesvolle praktijken worden geleerd. Ook kan de gemeente dan beter tot uitdrukking brengen hoe belangrijk zij het vindt dat haar burgers zich inzetten voor de samenleving. Daarnaast zal de Verenigingswinkel zich meer richten op het betrekken van jongeren bij het vrijwilligerswerk, waarbij nadrukkelijk rekening gehouden wordt met de wensen en ambities van die jongeren. De komende jaren krijgt de Verenigingswinkel de extra taak om verenigingen te ondersteunen bij het creëren van plekken voor maatschappelijke stages. Ook het begeleiden van stagiaires en werkplekken behoort hierbij tot hun taken. Daarnaast begeleidt de Verenigingswinkel de Vrijwilligersadviesraad. Deze raad wordt ingezet als klankbord voor beleidsmakers en professionals en kan zelf ongevraagd advies uitbrengen. De Vrijwilligersadviesraad en Jongerenadviesraad vullen elkaar aan en zoeken elkaar op wanneer nodig.

De samenwerking met de Waaier zal worden geïntensiveerd zodat het bedrijfsleven en het vrijwilligerswerk elkaar beter weten te vinden.

Voor de komende jaren is het van belang dat de Verenigingswinkel niet alleen digitaal maar ook fysiek zichtbaar wordt in de wijken waar zij actief is.

Prestatieveld	Prestatie
Borging van successen	Jaarlijks geven Verenigingswinkel en de Waaier welke successen zij het afgelopen jaar hebben bereikt en hoe zij die successen het komende jaar willen borgen. In overleg met de gemeente wordt het aantal te borgen successen bepaald.
Waarderen van vrijwilligerswerk	Jaarlijks zijn Verenigingswinkel en de Waaier verantwoordelijk voor een aantal grote activiteiten waarmee de waardering voor het vrijwilligerswerk wordt uitgesproken. Het aantal wordt in overleg bepaald. Daarnaast stelt de gemeente ruimte beschikbaar in de stadskrant waar periodiek het vrijwilligerswerk in het zonnetje wordt gezet. Het gaat hierbij zowel om het georganiseerde als het ongebonden vrijwilligerswerk. Verenigingswinkel en Waaier zorgen met de gemeente voor de kopij.
Maatschappelijke stages	Jaarlijks werkt de Verenigingswinkel samen met maatschappelijke organisaties aan het op peil houden van de maatschappelijke stages. De Verenigingwinkel bespreekt voorwaarden, zorgt voor matches tussen stagiaires en organisaties en bemiddelt bij knelpunten. Jaarlijks spreken Verenigingwinkel en Gemeente een aantal matches af. Een goede verdeling in de verschillende sectoren: sport, zorg, onderwijs en andere sectoren is daarbij van belang.
Betere aansluiting jongeren	De verenigingswinkel maakt gebruik van de maatschappelijke stages om jongeren te koppelen aan organisaties die behoefte hebben aan meer jonge vrijwilligers. Zij kijken hier nadrukkelijk samen met de jongeren om te bepalen welke voorwaarden gunstig zijn voor de inzet van jongeren in het vrijwilligerswerk.
Draagvlak	Jaarlijks overlegt de Verenigingswinkel ongeveer zeven keer met de Vrijwilligers Advies Raad
Scholing	De gemeente geeft de Verenigingswinkel jaarlijks een opdracht voor een aantal uit te voeren cursussen.
Samenwerken met bedrijven	Jaarlijks organiseert de Waaier een of meerdere beursvloeren om vrijwilligers en bedrijven aan elkaar te koppelen.

5.3 Omkijken naar elkaar en de buurt

- Bevorderen wijkparticipatie bij activiteiten in de wijk
- Verkennen van de ondersteuningsbehoefte voor onderlinge hulp

De WMO en AWBZ gaan uit van een burger die naar haar medeburgers omkijkt en die niet langer leunt op de overheid, maar zelf zijn medemens ondersteunt. Het gaat hierbij niet alleen om een boodschapje doen voor je burens, maar ook samen met de buurt kijken hoe je de leefbaarheid kunt verbeteren door eigen inzet. Het zijn juist de acties van deze ongebonden vrijwilligers die de komende jaren het succes van de WMO zullen bepalen. Immers, wanneer burgers eerst onder elkaar kijken hoe ze elkaar kunnen helpen wanneer het even minder gaat, dan wordt er een kleiner beroep op de overheid gedaan. Hierdoor wordt het mogelijk om met een kleiner gemeentelijk budget toch adequate zorg te organiseren voor de gemeenschap.

Dit vraagt een forse mentaliteitsverandering. Eerste ervaringen waarbij bewindspersonen burgers hierop aanspreken leiden tot negatieve reacties uit de samenleving. Toch gebeuren er in straten en wijken al een heleboel positieve dingen. Het is alleen belangrijk dat er in de toekomst meer van deze positieve dingen gebeuren. De Verenigingswinkel krijgt de taak dergelijke initiatieven aan te moedigen en in de wijken te verkennen wat er allemaal al gebeurt, dit via publiciteit te benoemen en andere buurtbewoners er op aan te spreken ook naar elkaar om te kijken. Deze vorm van vrijwillige inzet is minder vanzelfsprekend dan we zouden willen. Mensen schromen hulp te vragen aan anderen. Mensen vinden het ook moeilijk hulp aan te bieden. Daarnaast vinden mensen het ook nog eens moeilijk hulp van anderen te accepteren, zeker wanneer ze zelf niet zoveel terug kunnen doen (zie bijlage over onderzoek Lilian Linders).

Een experimentele en intensieve aanpak biedt waarschijnlijk de meeste kans op succes, en maakt het ook mogelijk gedurende het proces te leren van ervaringen. De kunst zal hierbij worden om bewoners te stimuleren zelf activiteiten uit te voeren zonder daarbij aan de hand te worden genomen door professionele begeleiders.

Bevorderen van dit soort onderlinge hulp zal in de toekomst steeds belangrijker worden. Bij afnemende overheidsmiddelen en een toenemende hulpvraag vanwege de vergrijzing is onderlinge hulp een betaalbaar alternatief voor professionele zorg en welzijn. Om dit mogelijk te maken is een extra investering nodig. Deze investering in onderlinge hulp is een belangrijke bijdrage aan op termijn het in de hand houden van de gemeentelijke kosten voor zorg, welzijn en leefbaarheid.

Prestatieveld	Prestatie
Stimuleren	De komende jaren wordt er in de PR regelmatig aandacht besteed aan het belang van ongebonden vrijwilligerswerk in de buurt. De Verenigingswinkel bouwt een netwerk op onder ongebonden vrijwilligers in een nog te selecteren wijk
Waarderen	Periodieke aandacht van college voor bijzondere ongebonden vrijwillige inzet van burgers
Uitvoeren	Aantal activiteiten waarbij bewoners beheer van corporaties of stadsbeheer ondersteunen of overnemen. Inzet van vrijwilligers uit de buurt bij buurtsportactiviteiten.

6. Wat kost het?

In het vorige hoofdstuk zijn drie speerpunten van beleid genoemd. In dit hoofdstuk wordt uitgewerkt wat hiervan de geraamde kosten zullen zijn.

Onderwerp	Kosten
Gemeentelijk beleid ondersteunen Going concern van de afdeling WOC	
Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties Continuering van huidige budget	Kosten per jaar 42.500 euro
Omkijken naar elkaar en de buurt Proef van twee jaar, vanaf 2012, met mogelijke verlenging indien succesvol. In 2012 120 uur en in 2013 240 uur extra inzet vanuit de Verenigingswinkel	Kosten in 2012 10.000 euro Kosten in 2013 20.000 euro

7. Wat levert het op?

In de eerste paragraaf is een korte stand van zaken opgenomen van het vrijwilligerswerkbeleid per 2010. Deze worden hieronder herhaald. Wanneer de drie beleidspeerpunten uit deze notitie worden uitgevoerd, waar koersen we dan op aan voor eind 2015?

7.1 Situatie Basisfuncties per 2010

Nr	Basisfunctie	Betekenis	Aandachtspunten
1	Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen	Het omzetten in beleid van maatschappelijke ontwikkelingen die het vrijwilligerswerk raken.	Let hier ook op ontwikkelingen die andere afdelingen van de gemeente raken, zoals Sociale Zaken
2	Verbinden en makelen	Breng vrijwilligersorganisaties bij elkaar die wat aan elkaar kunnen hebben.	Investeer in het verbeteren van de verbindingen tussen vrijwilligersorganisaties
3	Versterken	Ondersteun vrijwilligers en hun organisaties.	De ondersteuningsstructuur (Verenigingswinkel en de Waaier) is pas sinds kort actief.
4	Verbreiden	Promoot het vrijwilligerswerk en verleid mensen om zich meer in te zetten	De promotie en waardering mogen steviger en concreter. Hiermee is een begin gemaakt in 2011 (Europees Jaar van Vrijwilligerwerk).
5	Verankeren	Zorg dat opgedane kennis wordt opgeslagen, en dat beproefde werkwijzen op meer plekken worden toegepast	De Verenigingswinkel heeft hiermee in 2011 een goed begin gemaakt dat verder uitgebouwd kan worden.

7.2 Verwachte situatie Basisfuncties eind 2015

Nr	Basisfunctie	Maatschappelijke Resultaten	Prestatie-indicatoren Wijkmonitor
1	Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen	Afstemming tussen vrijwilligerswerkbeleid, Wet Werken naar Vermogen, Maatschappelijke Stages en Wijkgericht Werken.	Niet van toepassing
2	Verbinden en makelen	Continuering van huidige uitvoering.	Behouden score 36% maatschappelijke participatie (figuur 5.16, wijkmonitor 2011)
3	Versterken	De geboden ondersteuning heeft geleid tot een grotere groep sterke vrijwilligersorganisaties	Hoger percentage bewoners dat actief is als bestuurder 21: , uitvoerder : 43 of organisator:15 (tabel 5.7 wijkmonitor 2011)
4	Verbreiden	Promotie en waardering van vrijwilligerswerk en onderlinge hulp zijn duurzaam ingebed in de gemeentelijke organisatie en het werk van de Verenigingswinkel.	Stijgend percentage mensen dat vindt dat de gemeente vrijwilligerswerk voldoende waardeert (nieuwe indicator). Hoger percentage bewoners dat zich medeverantwoordelijk voelt voor de wijk (81%, figuur 5.5. wijkmonitor 2011)
5	Verankeren	Bewezen successen worden jaarlijks gedeeld met andere vrijwilligersorganisaties.	Hoger percentage vrijwilligers dat vindt dat de samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties is verbeterd. (nieuwe indicator)

Bijlage 1 Basisfuncties vrijwilligerswerk (Bron: Website Movisie)

Dankzij de basisfuncties vrijwilligerswerk kunnen gemeenten het vrijwilligerswerk ondersteunen zoals nodig is. De vormen van ondersteuning verschillen immers per lokale situatie. De basisfuncties helpen deze lokale situatie in kaart brengen en verbeterpunten op te sporen. Resultaat: effectieve ondersteuning op maat.

We zetten de verschillende basisfuncties voor u op een rij.

Basisfunctie 1: Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen

Om het vrijwilligerswerk gericht te kunnen ondersteunen, zal de gemeente in beeld moeten hebben welke maatschappelijke ontwikkelingen van invloed zijn op het lokale vrijwilligerswerk. Wat is de visie van de gemeente op deze ontwikkelingen? En hoe vertalen zij dat naar concreet beleid? Maar de gemeente hoeft daarbij niet zelf het wiel uit te vinden.

Basisfunctie 2: Verbinden en makelen

Het vrijwilligersdomein is een bonte verzameling van vrijwilligers(organisaties) die zich op allerlei manieren inzetten voor de samenleving. Al deze partijen hebben verschillende verwachtingen en belangen. Maar dit hoeft elkaar niet te bijten. Sterker nog, ze kunnen elkaar ook versterken. Van een gemeente wordt verwacht dat ze in staat is de verwachtingen en belangen van de verschillende spelers met elkaar te (laten) verbinden. Een gemeente weet mensen actief bij elkaar te brengen zodat zij samen zaken kunnen oppakken.

Basisfunctie 3: Versterken

Veel organisaties geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning. Bijvoorbeeld om te groeien of om beter om te gaan met de ontwikkelingen in het veld. Hoe deze ondersteuning er uit moet zien? Dat zal per lokale situatie verschillen. Belangrijk is in ieder geval dat de ondersteuningsstructuur geen blinde vlekken kent. Alle sectoren in het vrijwilligersveld moeten een beroep kunnen doen op een ondersteuningsorganisatie die hen op passende wijze ondersteunt.

Basisfunctie 4: Verbreiden

Iedereen kent de traditionele vormen van vrijwilligerswerk. Maar het veld is veranderd en de verscheidenheid aan vrijwillige inzet is groot. Gemeenten willen graag dat nog meer mensen zich in gaan zetten voor de samenleving. Verleiden is daarbij het kernwoord. Maar hoe? Door mooie en inspirerende voorbeelden te laten zien, de inzet van vrijwilligers regelmatig te waarderen en het vrijwilligerswerk breed te promoten.

Basisfunctie 5: Verankeren

In het vrijwilligerswerk wordt veel kennis en ervaring opgedaan. Het zou jammer zijn als deze kennis en ervaring verloren gaat bij vertrek van vrijwilligers. Daarnaast is het belangrijk dat deze kennis en ervaring onderling wordt uitgewisseld. Organisaties moeten worden gestimuleerd met beproefde werkwijzen aan de slag te gaan. Het borgen en vastleggen van deze kennis en ervaring voorkomt dat vrijwilligersorganisaties steeds opnieuw het wiel uit moeten vinden.

Bijlage 2. De Betekenis van Nabijheid

Promotieonderzoek in Drents Dorp

In maart is Lilian Linders gepromoveerd op een sociaal onderzoek naar de informele zorg in een volksbuurt. Copromotor was Jan Steyaert die als lector verbonden is aan de Fontys Hogeschool te Eindhoven. De vraag was hoe de onderlinge informele zorg in een volksbuurt eruit ziet.

Het huidige overheidsbeleid kent als peilers zelfredzaamheid, onderlinge zorg en zo lang mogelijk zelfstandig blijven met hulp/ondersteuning in de thuissituatie. Daar is ook de wet 'Wet Maatschappelijke Ondersteuning' (Wmo) voor bedoeld en die mantelzorg mogelijk maakt. Hoe verhoudt de formele zorg zich tegenover de informele zorg, was een van de onderzoekspunten. De aanpak van achterstandswijken is gericht op een betere leefbaarheid maar ook op het vergroten van sociale cohesie in een wijk. Een achterliggende veronderstelling daarbij is dat het vergroten van de sociale cohesie (de binding) de solidariteit in een buurt vergroot en de onderlinge aandacht en zorg voor elkaar verbetert.

De resultaten van het onderzoek leveren daarover verrassende inzichten. Het blijkt dat de binding of sociale cohesie in een achterstands- of volksbuurt maar heel beperkt is en zeker niet leidt tot onderlinge zorg in de buurt. Een volksbuurt, hoe lang men er ook al woont, is toch geen gemeenschap. Toch wordt er zoals uit verschillende studies is gebleken nog veel onderlinge, informele zorg gegeven. De veronderstelde onderlinge solidariteit verschijnt in praktijk in een hele bijzondere vorm. Niet de sterkste schouders helpen de zwakkeren, maar vooral de mensen met problemen helpen elkaar. Linders noemt het in een bekende beeldspraak: de lamme helpt de blinde!

Het zijn dus lotgenoten die elkaar helpen en dat kunnen burens, familie of vrienden zijn, terwijl de Wmo uitgaat van solidariteit tussen weerbare en kwetsbare burgers. Dat levert de vreemde situatie op dat mensen die zorg aan anderen verlenen vaak zelf ook hulpbehoevend zijn. De nabijheid (zie ook titel) speelt een belangrijke rol. De hulpverlening geschiedt op individuele basis omdat men elkaar kent als burens of familieleden. Verder speelt mee dat veel mensen zorg van anderen moeilijk kunnen accepteren. Linders noemt dat vraagverlegenheid. Dat is begrijpelijk want mensen willen graag zo lang mogelijk onafhankelijk en zelfredzaam blijven en daar rekent de overheid ook op. Toch levert dat het probleem op dat de WMO teveel op het aanbod van zorg is gericht en te weinig oog heeft voor een achterblijvende werkelijk benodigde vraag aan zorg.

Bij deze resultaten moest ik meteen denken aan het nieuwe SIRE tv-spotje dat perfect dit probleem zichtbaar maakt. Een boer die fietsers de weg wil wijzen maar als bedreiging gezien wordt. Een allochtone vrouw die vriendelijk een buurvrouw groet maar argwanend wordt bekeken. Een achterop rijdende automobilist die bij een stoplicht toetert en een voorganger op iets wil attenderen. De vrouwelijke chauffeur schrikt hiervan en rijdt pardoos door het rood. Hoe gaan we om met vriendelijke, zorgzame mensen is dan de vraag die gesteld wordt!

Linders noemt ook ergens in haar onderzoek het Mattheüs-effect. Dat betekent dat kansarme burgers minder profiteren van collectief gefinancierde voorzieningen dan kansrijke burgers. De ingewikkelde formulieren en procedures zijn daar debet aan. Mensen schromen ervoor om gebruik te maken van professionele hulp. Dat leidt tot ondergebruik van voorzieningen. Alleen wie mondig is krijgt meer voor elkaar.

Linders heeft een geweldige prestatie geleverd met deze dissertatie. Beleidsmakers, zorgverleners, buurtwerkers en politici zouden kennis moeten nemen van deze resultaten en daarop hun visie, beleid en gedrag moeten aanpassen.

Recensie door R. Thelosen (SP Eindhoven)